

Til Finansdepartementet

UAVHENGIG ATTESTASJONSUTTALELSE 2012

1. Formål og rammer for attestasjonsoppdraget

1.1 Innledning

I samsvar med oppdragsavtalen mellom Folketrygdfondet og Ernst & Young AS av 12.04.2012 er det lagt opp til en ordning med årlige såkalte attestasjonsoppdrag. Det er lagt opp til at det på årlig basis blir inngått en nærmere avtale mellom revisor og Finansdepartementet om temaet i det enkelte, konkrete oppdrag.

For 2012 har Finansdepartementet ifølge brev av 22.06.2012 engasjert Ernst & Young til å avgi en uavhengig attestasjonsuttalelse knyttet til Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko. Det er avtalt at oppdraget utføres i samsvar med ISAE 3000 - "Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller begrenset revisjon av historisk økonomisk informasjon" og at oppdraget baseres på høy grad av sikkerhet.

Vår oppgave er å gi Finansdepartementet betryggende sikkerhet for at Folketrygdfondet har utformet og implementert et rammeverk for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko i samsvar med målekriteriene beskrevet nedenfor. Vi har gjennomgått utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko og har sammenholdt dette med de målekriteriene som er utviklet.

Funn og konklusjon er basert på Folketrygdfondets risikostyring og kontroll slik det var utformet og implementert gjennom perioden 1.1. til 31.12.2012.

1.2 Standarder og målekriterier

Vi er ikke kjent med at det finnes en enkeltstandard som kan brukes som grunnlag for et attestasjonsoppdrag som dette. Vi har derfor utviklet våre egne tilpassede målekriterier med

utgangspunkt i internasjonale standarder og vår egen erfaring med praksis i andre organisasjoner. De internasjonale standardene vi har lagt til grunn er:

1. Enterprise Risk Management – Integrated Framework” utgitt av The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)
2. Interagency Supervisory Guidance on Counterparty Credit Risk Management utgitt av 29. juni 2011 av Federal Reserve, FDIC og OCC i USA
3. Relevante deler av Prudential sourcebook for Banks, Building Societies and Investment Firms såkalte BIPRU standarder utgitt av Storbritannias Financial Services Authority (FSA) herunder
 - a. BIPRU 5 som omhandler håndtering av kredittrisiko og
 - b. BIPRU 13 som omhandler beregning av motpartsrisiko for OTC derivater og verdipapirutlån (REPO-transaksjoner og aksjeutlån)

Vi mener at bruk av disse målekriteriene er adekvat for det i internasjonal sammenheng begrensede omfanget av virksomhet som Folketrygdfondet representerer.

Funnene i rapporten er basert på de omforente målekriteriene og vår vurdering av om Folketrygdfondet har utformet og implementert et rammeverk for risikostyring og kontroll i samsvar med disse.

Tilnærming og målekriterier er vurdert i lys av virksomhetens kompleksitet egenart.

1.3 Avgrensning av oppdraget

Vår gjennomgang omfatter kun en gjennomgang av rammeverket for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko. Andre deler av Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og internkontroll faller utenfor denne gjennomgangen.

Oppdraget omfatter ikke kontroll av om risikostyringen og kontrollene har vært effektive og fungert etter forutsetningene; det vil si hvordan prosedyrene er fulgt, om prosedyrene er gjennomført på en konsistent måte og hvem som har utført dem.

Oppdraget omfatter heller ikke vurdering av om risikoene som Folketrygdfondet har identifisert, er fullstendige og dekkende for Folketrygdfondets virksomhet. Andre risikoer enn de som er identifisert av Folketrygdfondet kan være aktuelle, og risikoer som faktisk er identifisert av Folketrygdfondet, kan vise seg å ha andre konsekvenser enn de er vurdert å ha i dag.

1.4 Utført arbeid og sikkerhetsgrad

Et attestasjonsoppdrag som skal gi betryggende sikkerhet i henhold til ISAE 3000, forutsetter at arbeidet planlegges og utføres slik at vi oppnår høy, men ikke absolutt sikkerhet for at rammeverket for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko er i samsvar med målekriteriene. Vårt arbeid er beskrevet nedenfor.

Metodikk

For å sikre en helhetlig vurdering av Folketrygdfondets risikostyring og kontroll av motpartsrisiko har vi derfor funnet det formålstjenlig å anvende Ernst & Youngs rammeverk for vurdering av risikostyring og internkontroll. Ernst & Youngs rammeverk er basert på COSO og vår erfaring med

ledende praksis og anerkjente referanseverk for internkontroll innenfor finansnæringen. I vår tilnærming til risikoområdet motpartsrisiko har vi basert oss på en vurdering av seks fundamentale komponenter av risiko. Disse komponentene fremgår av vårt rammeverk i figuren nedenfor:

For selskapets risikostyring og internkontroll av motpartsrisiko har vi både gjennomført intervjuer av ledelsen, gjennomgått styrende dokumenter og foretatt testing av hvorvidt det er etablert:

1. Overordnede styringsprinsipper som etablerer klare roller og ansvar, klare mandater og stiller krav til rapportering
2. Prosesser for identifikasjon, vurdering, måling og overvåking av at motpartsrisiko er hensiktsmessig håndtert
3. Tilfredsstillende teknologi og verktøy
4. Prosesser for rapportering av risiko og ledelsesinformasjon

Vurdering av samsvar med målekriteriene

Vi har vurdert om Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko er utformet og implementert i samsvar med målekriteriene.

En komponent i rammeverket vil være tilstrekkelig utformet, dersom den enkeltvis eller i kombinasjon med andre elementer, med rimelig grad av sikkerhet bidrar til å oppfylle det aktuelle målekriteriet.

Begrepet implementert omfatter iverksettelse på et gitt tidspunkt av de aktiviteter som følger av utformingen av rammeverket, men omfatter ikke den faktisk løpende gjennomføringen av disse aktivitetene, eller i hvilken utstrekning de fungerer effektivt og etter forutsetningene.

Vurdering av utforming

Vi har mottatt en rekke dokumenter som beskriver Folketrygdfondets rammeverk for styring og kontroll av motpartsrisiko. Vi har gjennomgått dokumenter som omfatter lover, forskrifter, mandater, retningslinjer og prosedyrer, styrende dokumenter, investeringsmandater, stillingsinstruksjoner, presentasjoner, instruksjoner, møtoreferater og ledelsesrapporter.

Vi har avholdt flere møter med ledere og ansatte i Folketrygdfondet hvor det er redegjort for utforming av rammeverk og prosedyrer for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko. Vi har, basert på mottatt dokumentasjon og informasjon, sammenholdt de sentrale elementene i Folketrygdfondets utforming av rammeverk og prosedyrer for styring og kontroll av motpartsrisiko mot de overordnede målekriteriene, og vurdert om det forelå vesentlige avvik.

Vurdering av implementering

For de sentrale elementene i Folketrygdfondets etablerte rammeverk og prosedyrer for styring og kontroll av motpartsrisiko, har vi vurdert dokumentasjon og innhentet informasjon for å underbygge vår vurdering av implementeringen, og vurdert om det forelå vesentlige avvik mot utformingen.

2. Folketrygdfondets rammeverk for styring og kontroll av motpartsrisiko

2.1 Overordnede styringsprinsipper (governance) for motpartsrisiko

Med overordnet styring og kontroll menes styrets og ledelsens interne retningslinjer for å sikre identifisering av alle typer risiko som er relevante for Folketrygdfondet. Videre må rammeverket omfatte dekkende prosesser, prosedyrer, systemer og kontrollrutiner for å sikre måling, vurdering/rangering, overvåking, styring og rapportering av denne risikoeksponeringen.

Overordnede roller og ansvar for risikostyring og kontroll

Forvaltningsmodellen for Statens pensjonsfond Norge og Statens obligasjonsfond er basert på en klar arbeidsdeling mellom Finansdepartementet og Folketrygdfondet. Finansdepartementet har gitt Folketrygdfondet mandat til å forvalte Statens pensjonsfond Norge og Statens obligasjonsfond.

Styret i Folketrygdfondet har ansvaret for at midlene tilhørende Statens pensjonsfond Norge og Statens obligasjonsfond blir plassert med sikte på høyest mulig avkastning over tid innenfor fastsatte rammer for forvaltningen.

Finansdepartementets mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge (heretter "Mandatet"), fastsatt av Finansdepartementet 21. desember 2010 med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond § 2 tredje ledd og § 7, setter i Kapittel 4 krav til Folketrygdfondets risikostyring og internkontroll. Dette mandatet setter også krav om rammer for motpartsrisiko.

Med utgangspunkt i mandatene vedtar styret i Folketrygdfondet prinsipper, retningslinjer og rammer både for drift av Folketrygdfondet og for forvaltning av kapitalen. Med utgangspunkt i overordnede målsettinger og rapporteringskrav, som definert fra Finansdepartementet og styret, etableres operasjonelle målsettinger innen drift, rapportering og etterlevelse.

Styret har det overordnede ansvar for at Folketrygdfondet har etablert et effektivt og hensiktsmessig system for risikostyring og internkontroll og skal påse at Folketrygdfondet har god internkontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring.

Administrerende direktør har ansvar for at risikostyring og internkontroll blir gjennomført, dokumentert, overvåket og fulgt opp på en forsvarlig måte. Administrerende direktør skal fastsette interne retningslinjer for hvordan styrets prinsipper for risikostyring skal gjennomføres i praksis, herunder etablere hensiktsmessige kontrollaktiviteter.

Administrerende direktør har etablert en investeringskomité og en risikokomité som bistår i arbeidet med å gjennomføre og overvåke risikostyringen. Det legges vekt på at alle vedtak innenfor risikostyringen blir behandlet enten i ledergruppemøter eller i en av disse komiteene, slik at det sikres en god behandling og forankring. Investeringskomitéens rolle er beskrevet i Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko pkt. 1. Det følger av nevnte pkt. 1 at Investeringskomitéen blant annet skal:

- Gjennomføre løpende porteføljeoppfølging og overvåking av markeds-, kreditt-, og motpartsrisiko og fullmakter mot etablerte mandater og rammer
- Utarbeide forslag til rammer for motpartsrisiko
- Godkjenne særskilte motpartsrammer
- Godkjenne sikkerhetsstillelse for motpartsrisiko

Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og internkontroll er beskrevet i "Internkontroll – evaluering og drøfting", datert 6. desember 2011. Folketrygdfondet organiserer rolle- og ansvarsdelingen innenfor risikostyringssystemet langs «tre forsvarslinjer»:

Førstelinjekontrollen er etablert og definert ved de kontrollaktiviteter som gjennomføres av rente- og aksjeavdelingen som innenfor delegerede fullmakter er ansvarlig for utførelse av forvaltningen. Førstelinjekontrollen er ansvarlig for å registrere alle transaksjoner i porteføljesystemet og for at tildelte investeringsmandater ikke overskrides.

Andrelinjekontrollen utføres i form av at avdeling for Forvaltningstøtte og avdeling for Forretningsstøtte og kontroll (FSK) forestår overvåking av førstelinjekontrollen. Forvaltningstøtte har ansvar for overvåking av rammer og fullmakter herunder verdivurdering, avkastningsmåling, risikohåndtering og resultatrapportering. Forretningsstøtte og kontroll er en stabsfunksjon som er ansvarlig for å tilrettelegge for god risikostyring og internkontroll, herunder prosesser for helhetlig risikostyring og rutinevisjoner. Avdelingen forestår rapportering av compliance, risikoanalyse og operasjonell risiko til styret. Begge avdelingene er uavhengige av de avdelingene som gjennomfører investeringsbeslutninger.

Tredjelinjekontrollen ivaretas av internrevisor. Internrevisor skal uavhengig av administrasjonen foreta systematiske risikovurderinger og undersøkelser av internkontrollen for å sikre at den virker på en hensiktsmessig og betryggende måte. Internrevisor rapporterer til styret i Folketrygdfondet. Det er styret som, basert på internrevisors risikoanalyse, fastsetter internrevisors årlige revisjonsplan. Internrevisjonsfunksjonen er utkontraktert. Dette styrker internrevisjonens uavhengighet og kompetanse.

En oversikt over sentrale styrende dokumenter for motpartsrisiko er inkludert i appendiks.

Risikopolicy og – toleranse for motpartsrisiko

Overordnet risikopolicy og risikotoleransen eller risikovilligheten for motpartsrisiko i forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge er formelt fastsatt av Finansdepartementet i Mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond Norge.

Folketrygdfondet skal i henhold til § 4-5 i Mandatet fastsette prinsipper for styring, måling og kontroll av motpartseksposering, og det er satt krav om at samlet motpartseksposering skal beregnes i henhold til internasjonale anerkjente standarder. I Mandat for forvaltningen av Statens

obligasjonsfond er det tatt inn en generell bestemmelse om at mandatet for Statens pensjonsfond Norge gjelder tilsvarende for forvaltningen av Obligasjonsfondet.

I mandatets § 3-6 er det videre satt krav om at Folketrygdfondet skal fastsette supplerende risikorammer for forvaltningen for å fange opp risiko som erfaringsmessig ikke fanges godt opp av forventet relativ volatilitet herunder Rammer for motpartseksponering. Rammene skal inkludere grenser for minimum kredittvurdering til motparter for usikrede innskudd, ikke-børsnoterte derivathandler og andre typer kontrakter som påfører Folketrygdfondet motpartsrisiko.

Styret har i investeringsmandatene fastsatt supplerende rammer for de områder Finansdepartementet har satt krav om. Rammene er satt opp som en prosentandel av fondenes verdi.

Administrerende direktør har med utgangspunkt i styrets rammer fastsatt interne mandater til henholdsvis direktør aksjer og viseadministrerende direktør iht. oversikt i appendiks. I tråd med styrets krav om at ved delegering skal slike mandater inneholde aktuelle risikorammer, er det også fastsatt motpartsrammer i de interne mandatene. Administrerende direktør har i de interne mandatene vedtatt rammer for utlån av enkeltaksjer og rammer for videreplassering av sikkerhetsstillelse. I Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko har administrerende direktør vedtatt retningslinjer for sikkerhetsstillelse og motpartsrisiko.

Rammeverket risikostyring og kontroll av motpartsrisiko bygger på kredittrating fra eksterne og interne kilder og er beskrevet i Folketrygdfondet styrende dokumenter. Styret har videre fastsatt maksimalrammer for motpartseksponering. Disse innebærer at maksimalt potensiell motpartseksponering ikke skal overstige 0,75 prosent av NAV ("Net Asset value") mot enkelt motparter.

Det er etablert klare eskaleringsrutiner for brudd på rammer eller fullmakter.

Rapportering av motpartsrisiko

Finansdepartementet har etablert overordnede, prinsipielle krav til rapportering i Mandatets § 4-2 herunder krav til offentliggjøring av rapportering i mandatets kapittel 6.

Ifølge Prinsipper for risikostyring kapittel 8 skal styret i Folketrygdfondet jevnlig motta rapporter vedrørende risikostyring og internkontroll i Folketrygdfondet. Kravene til slik rapportering er nedfelt i det enkelte investeringsmandat og i administrerende direktørs stillingsinstruks.

Styret har i Prinsipper for risikostyring, Kapittel 8, fastsatt at administrerende direktør minst en gang årlig skal utarbeide skriftlige evalueringer av Folketrygdfondets internkontrollsystem. Det foretas derfor årlige egevalueringer av internkontroll, markedsrisiko, kreditt- og motpartsrisiko og operasjonell risiko. Egevalueringene gjennomgås og drøftes med styret. Regelmessige egevalueringer brukes i økende grad i banker og kapitalforvaltere og også innenfor risikobasert tilsyn med denne type virksomheter. Det er ikke etablert noen krav til egevalueringenes innhold.

Prosess for kontinuerlige forbedringer

Folketrygdfondets styrende dokumenter med hensyn på risikostyring gjennomgås, vurderes og godkjennes av Folketrygdfondets styre på minimum årlig basis. I den grad administrerende direktør gjør endringer i sine retningslinjer eller mandater, som er av vesentlig karakter, skal styret orienteres.

Egenevalueringen av kreditt- og motpartsrisiko som ble gjennomført i 2012 jfr. Prinsipper for risikostyring, Kapittel 8, inneholdt evalueringer mot anerkjente internasjonale standarder herunder forskrift om kapitalkrav for forretningsbanker, sparebanker, finansieringsforetak, holdingselskaper i finanskonsern, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond mv. (kapitalkravsforskriften) og anerkjente internasjonale rammeverk som BIPRU 5 og BIPRU 13.

Egenevalueringen av kreditt- og motpartsrisiko har ikke identifisert vesentlige avvik mot internasjonalt anerkjente standarder.

2.2 Risikoidentifisering

Identifisering av risiko handler om de prosesser som er etablert for hvordan Folketrygdfondets skal identifisere og fange motpartsrisiko for vurdering av virksomhetens risikoeksponering («Hva kan gå galt?»).

Folketrygdfondets eksponeres for motpartsrisiko som følge av flere typer forretninger. De mest sentrale er rente- og valutaswapper, aksjeutlån og bankinnskudd. I tillegg er risiko mot oppgjørssystemer og mot depotbank forhold som påvirker motpartsrisikoen. Folketrygdfondet har definert motpartsrisiko som en egen risikokategori og de styrende dokumenter gir veiledning i hvordan motpartsrisiko skal identifisere og håndteres.

Folketrygdfondet har etablerte klare prosesser for godkjenning av nye motparter i tråd med godkjent risikopolisy og -toleransegrenser og mer detaljerte motpartsrammer. Krav til kredittkvalitet eller rating utgjør fundamentet i risikosystemet. I det norske markedet undersøkes også om motparter har nødvendig konsesjon fra Finanstilsynet. Det er satt interne krav til at undertegnede standardkontrakter må foreligge med alle motparter før handel kan gjennomføres. Det er etablert detaljerte prosessbeskrivelser og verktøy i form av blant annet sjekklister for godkjenning av nye motparter. Prosess for utvelgelse av motparter og prosess for vurdering og godkjenning av motparter er adskilt for å sikre uavhengig utvelgelse og godkjennelse av nye motparter.

Folketrygdfondets retningslinjer tilsier at vurderingen som legger til grunn for godkjennelse av motparter skal gjentas regelmessig og oppdateres minimum årlig. Dette for å sikre at hendelser i markedet generelt eller i forhold til motparten spesielt som er relevant for vurderingen av motparters kredittverdighet vil fanges opp ved hjelp av disse mekanismene. I praksis gjennomføres overvåking og vurdering av utvikling i de enkelte motparters kreditt-rating på minimum ukentlig basis. Avdeling for Forvaltningsstøtte abonnerer i tillegg på spesifikk informasjon om deres motparter fra Bloomberg slik at de får mest mulig oppdatert informasjon om utviklingen i forhold som kan påvirke motpartenes kreditt-rating.

Gjennom Folketrygdfondets prosesser for helhetlig og operasjonell risikostyring gjennomføres strukturerte gjennomganger av organisasjonens risikoeksponering («Hva kan gå galt?»). Denne prosessen gjennomføres på årlig basis. Formålet er å periodisk å identifisere, vurdere og kvantifisere hva som kan gå galt i de enkelte avdelinger og prosesser.

2.3 Risikovurdering og -måling

Måling og vurdering eller rangering av risiko handler om de modeller, systemer og metoder for å måle og rangere og de ulike typene av identifiserte risikoer i henhold til deres betydning.

Det er etablert krav til minimum kredittvurdering og eksponeringsrammer, både for enkeltutstedere og på porteføljenivå, og for handelsmotparter. Rammeverket bygger på rating fra eksterne og interne kilder. Motparter for usikrede innskudd, ikke-børsnoterte derivathandler og andre typer kontrakter som påfører Folketrygdfondet motpartsrisiko, skal ha en langsiktig kredittvurdering på minimum A-/A3/A- fra minst ett av de tre byråene Fitch, Moody's eller Standard & Poor's.

Både for kreditt- og for motpartsrammene benyttes den laveste ratingen når ratinger fra to eksterne ratingbyråer foreligger, og når det foreligger rating fra alle de tre byråer skal den midterste ratingen benyttes. For motparter hvor det ikke foreligger ekstern kredittvurdering benyttes intern kredittvurdering.

Krav om sikkerhetsstillelse og netting

For flere av motpartsforretningene er det avtalt at motpartene skal stille sikkerhet overfor Folketrygdfondet. Administrerende direktør har i internt mandat satt som krav at det skal etableres slik sikkerhet for aksjeutlån, renteswapper, valutaterminer og valutaswapper. Administrerende direktør har også definert i retningslinjer for finansiell risiko hva slags sikkerhet som godtas. Kun kontanter og verdipapirer aksepteres som sikkerhetsstillelse.

Folketrygdfondet har utkontraktert administrasjon av krav om inn- og utbetalinger av sikkerhetsstillelse i den daglige oppfølgingen av motparter når det gjelder ikke-børsnoterte derivater (renteswapper, valutaterminer og valutaswapper) til JP Morgan, Folketrygdfondets depotbank.

For aksjeutlån er administrasjon av sikkerhetsstillelse for bilaterale aksjeutlån utkontraktert til Bank of New York Mellon som tjenesteyter. For multilaterale aksjeutlånsavtaler er det inngått avtale med JP Morgan, som tredjepart som på Folketrygdfondets og avtalemotparts vegne administrerer innkreving av sikkerhet og oppbevarer denne.

I retningslinjer for finansiell risiko har administrerende direktør satt krav om at det skal inngås avtaler (ISDA/CSA og GMSLA) som sikrer motregningsadgang. For avtale om valutahandler og ikke-børsnoterte derivater er det etablert ISDA-avtaler med motpartene, mens det for verdipapirutlån er etablert GMSLA-avtaler med motpartene.

Nærmere om oppgjørskrisiko

Folketrygdfondet har etablert en oppgjørform for valutahandler via depotbank JP Morgan gjennom CLSbank. CLS eller Continuous Linked Settlement er en form for oppgjør gjennom sentralbankene i de aktuelle land som innebærer netting av beløpstransaksjoner for bankene per valuta. For Folketrygdfondet innebærer dette et samtidig oppgjør av begge valutabeløpene i en transaksjon. Bruken av CLS reduserer motpartsrisikoen i forhold til direkte oppgjør mellom Folketrygdfondet og dets motparter.

Metoder for måling av motpartseksponering

Folketrygdfondet har adekvate, veldokumenterte prosesser for måling av motpartseksponering.

Ulike typer finansielle instrumenter skaper motpartsrisiko på ulike måter. Målingen av motpartsrisiko for et bankinnskudd vil eksempelvis tilsvare verdien av bankinnskuddet, men for

finansielle derivater som rente- og valutaswapper vil en i målingen av motpartsrisiko også måtte fange opp en vurdering av potensiell fremtidig eksponering (PFE) utover dagens markedsverdi.

Folketrygdfondet har i 2012 anvendt en produktspesifikk "add-on" faktor som beste estimat på PFE. I løpet av 2012 har Folketrygdfondet arbeidet med å videreutvikle målingen av PFE. I 2013 vil man gå over til bruk av mer sofistikerte "Value at Risk"-metoder for beregning av PFE. Erfaringene så langt viser at det er små forskjeller mellom PFE beregnet ved hjelp av henholdsvis "add-on metoden" og "Value at Risk"-metoden.

Alle relevante finansielle instrumenter inkluderes i målingene eller beregningene av motpartsrisiko og – eksponering. Både brutto- og nettoeksponering måles. Nettoeksponering er gjenværende beløp etter at alle positive og negative eksponeringer mot en motpart er hensyntatt i henhold til gyldige motregningsavtaler. Nettoeksponering er videre hensyntatt verdien av mottatte sikkerheter og garantier.

2.4 Risikoovervåking og –styring

Med overvåking av risiko menes en prosess hvor identifisert risikoeksponering og effekten av kontrolltiltak som er iverksatt for å minimere denne eksponeringen, overvåkes løpende. Med risikostyring menes en prosess hvor løpende beslutninger tas om en gitt risikoeksponering skal aksepteres eller kontrolleres straks den er blitt identifisert og rangert.

Rammeutnyttelse overvåkes og rapporteres av avdeling for Forvaltningsstøtte på daglig basis. Krav til og verdiendringer på mottatt sikkerhetsstillelse måles og følges opp på daglig basis. Dersom verdien av sikkerheten faller under verdien av de utlånte verdipapirene eller en forhåndsdefinert grense så vil Folketrygdfondet be om ytterligere sikkerhet. En klart definert eskaleringsprosess benyttes dersom sikkerhetsbeløp ikke mottas eller verdsettes som avtalt.

Utviklingen i motparters kredittrating overvåkes og eksponeringsrammen for motparter oppdateres ukentlig. Det er etablert klare eskaleringsrutiner for brudd på motpartsrammer eller fullmakter. Det er satt regler for minimum kredittkvalitet på mottatt sikkerhet. Hvis denne brytes vil motparten ikke lengre være godkjent for nye handler.

Krav til stresstester er etablert i mandat fra Finansdepartementet. Administrerende direktør vedtok interne retningslinjer for stresstesting i Folketrygdfondet med effekt 1. januar 2011. Disse retningslinjer omfatter i tillegg til markedsrisiko også kreditt- og motpartsrisiko. Retningslinjene tar utgangspunkt i retningslinjer nedfelt av Bank for International Settlements (BIS) og Den europeiske banktilsynskomiteens (CEBS) i hhv. "Principles for sound stress testing practices and supervision"; Bank for International Settlements, May 2009" og "CEBS Guidelines on Stress Testing (GL32)" i den grad disse er relevante for Folketrygdfondet som kapitalforvalter.

Det foretas kvartalsvise stresstester for motpartsrisiko etter de samme styringsprinsipper som markedsrisiko. Forvaltningsstøtte foreslår scenarier for stresstester, mens Investeringskomiteen godkjenner valg av scenarier. Stresstester gjennomføres av Forvaltningsstøtte og resultatene av disse testene rapporteres til Folketrygdfondets ledelse v/Investeringskomiteen. I Investeringskomiteen vurderes om scenarier som kan medføre betydelig mindreakkastning og som trolig ikke fanges tilstrekkelig opp av måltallet relativ volatilitet medfører behov for supplerende rammer i forvaltningen.

2.5 Risikorapportering og ledelsesinformasjon

Med risikorapportering og relevant ledelsesinformasjon menes de prosesser hvor risikoprofilen (for eksempel aktuell risikoeksponering og effektiviteten til iverksatte kontrolltiltak) konsolideres og rapporteres internt i Folketrygdfondet og dets styrende organer.

Rapportering av motpartsrisiko forestås av Forvaltningsstøtte. Som ledd i complianceovervåkingen forestås rapportering av motpartseksponering til ledelsen og andre interessenter på daglig basis.

Denne rapporteringen viser eksponering pr. motpart langs i følgende dimensjoner:

- Instrument eller produkt
- Markedsverdi
- "Add-on" for PFE
- Brutto eksponering
- Sikkerhetsstillelse og netto eksponering
- Tildelt ramme
- Ledig ramme

Det foretas ukentlig rapportering til Folketrygdfondets ledelse v/Investeringskomiteen.

Styret har satt krav om henholdsvis månedlig og kvartalsvis rapportering. Den månedlige rapporteringen skal være kortfattet, mens den kvartalsvise skal være utfyllende. Styret har videre satt krav om at alle brudd på rammer fastsatt av Finansdepartementet, styret eller administrerende direktør skal rapporteres kvartalsvis.

2.6 Teknologi og verktøy

Med teknologi og verktøy menes de tekniske systemer og verktøy som understøtter prosessene for identifisering, måling, rangering, overvåking, styring og rapportering av risiko.

Folketrygdfondet anvender RiskManager fra MSCI (tidligere RiskMetrics) til beregning og måling av motpartsrisiko. Overvåking av motpartsrammer gjennomføres som en del av modulen Line Limit i porteføljesystemet SimCorp Dimension. Både RiskManager og SimCorp Dimension er blant de mest velbrukte systemene på markedet.

APPENDIKS

Styrende dokumenter spesielt relevant for motpartsrisiko

- Styrets bestemmelser
 - Investeringsmandat Statens pensjonsfond Norge (SPN)
 - Investeringsmandat Statens obligasjonsfond (SOF)
 - Prinsipper for risikostyring
- Administrerende direktørs bestemmelser
 - Retningslinjer for måling, styring og kontroll av finansiell risiko
 - Internt mandat SPN, norsk aksjeportefølje
 - Internt mandat SPN, nordisk aksjeportefølje
 - Internt mandat SPN, norsk renteportefølje
 - Internt mandat SPN, nordisk renteportefølje
 - Internt mandat SPN, likviditetsforvaltning, valutastyring og motpartseksposering
 - Internt mandat SOF

3. Funn og konklusjon

3.1 Bakgrunn

Vi har utført vårt arbeid i henhold til ISAE 3000. Omfang og avgrensning av oppdraget fremgår av avsnitt 1.

3.2 Funn

Vi har søkt å identifisere mulige avvik mot målekriteriene hva gjelder utforming og implementering av Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko.

Eventuelle områder hvor Folketrygdfondet ikke fullt ut møter målekriteriene, men som ikke er ansett som vesentlig i forhold til målsettingene, vil ikke fremgå av denne rapporten. Likeledes vil uvesentlige forskjeller mellom utforming og implementering av rammeverket heller ikke fremgå.

Ingen vesentlige avvik er avdekket hva gjelder utforming eller implementering av Folketrygdfondets rammeverk for risikostyring og kontroll knyttet til motpartsrisiko.

Vurderingen av vesentlig er basert på virksomhetens gjeldende risikoprofil. Dersom produktspekteret av finansielle instrumenter endres vesentlig eller at rammene øker, kan forhold som er vurdert som uvesentlige i dag bli mer betydelige og dermed måtte revurderes i forhold til en ny risikoprofil.

3.3 Konklusjon

Utforming

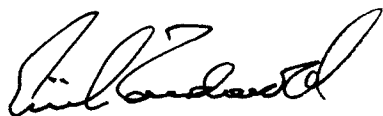
Vi mener rammeverket for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko i det alt vesentlige er utformet i samsvar med målekriteriene.

Implementering

Vi mener rammeverket for risikostyring og kontroll av motpartsrisiko i det alt vesentlige er implementert slik det er utformet.

Oslo, 7. mars 2013

ERNST & YOUNG AS

Eirik Tandrevold
statsautorisert revisor